

Euroopa Majandus- ja
Sotsiaalkomitee

Õiglane üleminek ELi põllumajandusliku toidusüsteemide kestliku tuleviku tagamiseks

Kerli Ats
Tartu 2024

Euroopa Majandus- ja
Sotsiaalkomitee

Mis on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee?

Euroopa Majandus- ja
Sotsiaalkomitee

Mis on Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee?

- Rooma lepinguga (1957) asutatud **nõuandev kogu**
- **Organiseeritud kodanikuühiskonna esindaja**

Euroopa Majandus- ja
Sotsiaalkomitee

Milline on komitee liikmelisus?

- 3 rühma
- **329 liiget** (nimetatakse ametisse 5 aastaks) ELi **27 liikmesriigist**
- **± 200 arvamust** aastas

Tööandjad

Tööandjate liidud,
kaubanduskojad:
VKEde organisatsioonid

Töötajad

Ametiühingud

Euroopa mitmekesisus

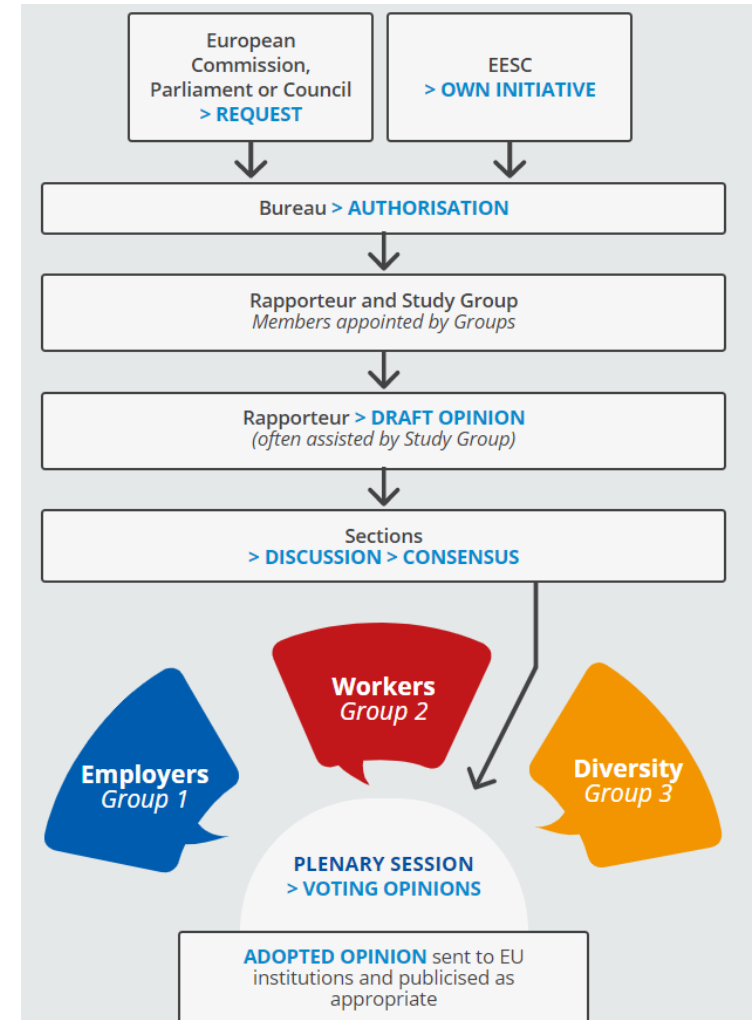
Põllumajandustootjad, tarbijad,
valitsusvälised organisatsioonid,
kutsealad, puuetega inimeste
organisatsioonid, teadlased,
kooperatiivid,...

Euroopa Majandus- ja
Sotsiaalkomitee

Mis on arvamus?

- **Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu või Euroopa Komisjon** võivad küsida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt **soovitusi** konkreetse teemaga seotud õigusaktide kohta.
- **Komitee liikmed**, kes esindavad kõiki 3 rühma, koostavad kavandatava õigusakti kohta **ühtse dokumendi pealkirjaga „EMSK arvamus“**.
- Pärast **konsensuse saavutamist** saadetakse **komitee arvamus ELi institutsioonidele**, et seda oleks võimalik arvesse võtta, ja avaldatakse see Euroopa Liidu Teatajas (24 keeles).
- Raportöör **esitleb** peamisi järeldusi ning **tutvustab** arvamust ELi, liikmesriikide ja kohalikul tasandil.

Väljakutsed toidusüsteemides...

- ELi toidusüsteemid on piirkondade ees seisvate arvukate probleemide keskmes. Töökohtade kadumine seoses tootmismudelite ja -kohtade muutumisega, perede vaesumine, hüperinflatsioon, sotsiaalteenuste riiklike kulutuste ümbersuunamine sõjalisele ja kaitsevaldkonnale, odavama ebatervisliku toiduga seotud mittenakkuslike haiguste sagenemine, kliimamuutused ja äärmuslikud ilmastikunähtused, üleminek vähese CO₂ heitega majandusele ning bioloogilise mitmekesisuse vähenemine – need on vaid mõned toidusüsteemidega seonduvad sotsiaalsed, keskkonnavalased ja majanduslikud probleemid, mis mõnel juhul on otseselt seotud sellega, kuidas on toidusüsteemid ülesehitatud ja kuidas nad toimivad.
- Kuigi ELi toiduainete tarneahel on näidanud üles märkimisväärset vastupanuvõimet ning säilitanud toidu kättesaadavuse kogu piirkonnas isegi keerulistes tingimustes, nagu COVID-19 pandeemia, kaupade ja energia hinnakriis, geopoliitilised pinged ja kliimakriis, on need sündmused toonud esile ka arvestatavad nõrgad kohad.

Mis on õiglane üleminek toidusüsteemides?

Õiglase ülemineku definitsioon põllumajanduse ja toidusüsteemide kontekstis viitab **protsessile**, mille käigus liigutakse **kestlike ja kliimasõbralike** tootmisviiside poole, tagades samal ajal, et sotsiaalsed, majanduslikud ja keskkonnaalased aspektid on tasakaalus. See üleminek peab toimuma viisil, mis **kaitseb ja toetab põllumajandustootjate, töötajate ja kogukondade õigusi** ning tagab, et kedagi ei jäetaks maha.

Peamised põhimõtted on:

- **Jaotav õiglus:** tulude ja ressursside õiglane jaotus kogu toidutootmise ahelas.
- **Tunnustamine ja osalemine:** kõigi sidusrühmade, sealhulgas väiketalunike, töötajate ja tarbijate kaasamine otsustusprotsessidesse.
- **Sotsiaalse ja majandusliku kindlustunde tagamine:** tootjatele tuleb tagada piisav sissetulek ja tootmisvahendid, et nad saaksid jätkata tegevust kestlike meetoditega, samal ajal kaitstes töötajate õigusi ja loodusressursse.

Seega tähendab õiglane üleminek, et nii majanduslikud kui ka keskkonnaalased muutused toimuvad viisil, mis on sotsiaalselt õiglane ja **toetab sissetulekute, töökohtade ja elukvaliteedi säilitamist või parandamist põllumajandustootjate ja töötajate jaoks.**

Olulised punktid:

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EESC):

- leiab, et põllumajandusliku toidusüsteemide õiglane üleminek peab käsitlema sotsiaalseid, keskkonnaalaseid ja majanduslikke aspekte sidusalt, rakendades terviklikku, koordineeritud ja integreeritud lähenemist. Õiglane üleminek peab põhinema jaotava õigluse, tunnustamise, osalemise, keskkonna- ja kliimaeesmärkide, inimõiguste ning põhimõttel, et kedagi ei jäeta kõrvale;
- leiab, et õiglase ülemineku keskmesse on vaja integreeritud riiklikke poliitikaid, et tagada kõigi sidusrühmade kaasatus ja juhtpositsioon;
- teeb ettepaneku, et osaluspõhine õiglus integreeritaks kõikidesse põllumajandusliku toidusüsteemide õiglasest üleminekust puudutavatesse aspektidesse, et tagada tasakaalustatud protsessid, mis arvestavad haavatavate osapoolte tegelikku olukorda;
- teeb ettepaneku, et õiglane üleminek peaks hõlmama kõigi töötajate õiguste kaitset, austamist ja järgimist, sealhulgas tugevdades ja toetades sotsiaalset tingimuslikkust, nagu seda rakendatakse ühises põllumajanduspoliitikas (ÜPP), aga ka tagades, et põllumajandustootjad ja nende töötajad saaksid äraelamist võimaldavat sissetulekut;

Olulised punktid (2):

- soovib lahendada pakiline vajadus ELi toidusüsteemide struktuurse ümberkujundamise järele, võttes kasutusele järgmised meetmed:
  - rakendada süsteemset lähenemist ELi toidusüsteemide õigusloomes ja valitsemises, mis ulatub kaugemale põllumajanduslikust tootmisest;
  - töötada selle nimel, et kehtestada äraelamist võimaldav sissetulek ja palk kogu ELis ning ka ELi-välistes toiduahelates, mis varustavad ELi, edendades samal ajal rahalise toetuse ja hindade stabiliseerimise vorme, mis tagavad kodanikele juurdepääsu toidule ja õiguse sellele;
  - lihtsustada uue põlvkonna põllumajandustootjatele ja väiketootjatele juurdepääsu maale;
  - **tegeleda ebavõrdsustega ühises põllumajanduspoliitikas (ÜPP), mis on otsustava tähtsusega õiglase ülemineku tagamisel;**

Olulised punktid (3):

- kehtestada regulatsioonid, mis piiravad spekulierimist ja finantstegevuse liigset keskendumist toidusüsteemides;
- investeerida kestlike tavade ja tehnoloogiate teadus- ja arendustegevusse;
- kehtestada ambitsioonikamad ja kohustuslikud standardid kestlike ja õiglast toiduhangete jaoks;
- tunnustada kogu toidusüsteemis paljuski tasustamata reproduktiiv- ja hooldustöö tähtsust ning naiste ja noorte keskset rolli tänastes ja tulevastes põllumajanduslikes toidusüsteemides;
- toetada elurikkust ja loodusvarade kaitset edendavaid praktikaid;
- luua põllumajanduse ja toidusüsteemide õiglasest üleminekust toetav fond ning asutada õiglasest toidusüsteemide üleminekust observatoorium;
- lisada ELi põllumajandusliku toidusüsteemide õiglasest üleminekusse globaalne perspektiiv;
- edendada kestlikku tarbimist ja haridusprogramme.

Euroopa Majandus- ja
Sotsiaalkomitee

Tänu tähelepanu ees!